

Бойко Альона Романівна

студентка

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Захист права інтелектуальної власності в Україні

Право інтелектуальної власності – порівняно нове поняття. Прийнято вважати, що «батьківщиною» законів про захист прав інтелектуальної власності (в її сучасному розумінні) є Англія. Саме в Англії був прийнятий перший патентний закон (1623 р. «Статут про монополії»). Вперше поняття «інтелектуальна власність» у сучасному розумінні було використано в Конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ), яка була прийнята 1967 р. в Стокгольмі. З тих пір це поняття використовується в міжнародному праві і національному законодавстві багатьох країн, включаючи Україну.

Слід звернути увагу, що інтелектуальною власністю є не просто результат творчої розумової діяльності, як такої, а закріплене законом право на цей результат, тобто право інтелектуальної власності. З юридичної точки зору, право інтелектуальної власності – це система правових норм, які регулюють відносини в суспільстві, пов'язані зі створенням і використанням об'єктів інтелектуальної власності.

Інтелектуальна власність, як і будь-який інший вид власності, часто є об'єктом протиправних дій з боку третіх осіб і відповідно потребує правового захисту.

Право на захист інтелектуальної власності передбачено Конституцією України [Конституція України, Розділ II, стаття 54]. Проблеми захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності (ОІВ) стосуються сфери ліцензування виробництва, експорту (імпорту) продукції з використанням ОІВ (наприклад, виготовлення та продаж лазерних дисків і матриць для їх виробництва); сфери оплати праці авторів винаходів і раціоналізаторських пропозицій на діючих підприємствах (в організаціях) та ін. В Україні правові відносини, пов'язані з охороною і захистом права інтелектуальної власності, відносяться до предмету регулювання цивільного права і регулюються відповідним законодавством України. Основним законодавчим актом, після Конституції, що регулює правові відносини в сфері інтелектуальної власності, є Цивільний кодекс України [Цивільний кодекс України, Книга четверта]. З точки зору предметної структури всі норми вітчизняного законодавства в сфері інтелектуальної власності можна розділити на чотири самостійних правових інститути: 1) інститут авторських і суміжних прав (на твори науки, літератури, мистецтва та ін.); 2) інститут патентних прав (на винаходи, корисні моделі і промислові зразки); 3) інститут прав на позначення (на фірмові найменування, на торговельні марки, на вказівку походження товарів); 4) інститут прав на нетрадиційні результати інтелектуальної діяльності (на наукові відкриття, на топографії інтегральних мікросхем, на раціоналізаторські пропозиції, на комерційну таємницю, на сорти рослин та ін.).

Чітке визначення сутності права інтелектуальної власності, а також повний перелік об'єктів права інтелектуальної власності встановлені нормами Цивільного

кодексу України [Цивільний кодекс України, Книга четверта, Глава 35, стаття 418, стаття 420]. Згідно з визначенням, яке дає Цивільний кодекс України, право інтелектуальної власності включає дві складові: 1) особисті немайнові права інтелектуальної власності – це право людини на авторство по відношенню до результатів його інтелектуальної діяльності (наприклад: право на признання людини автором, виконавцем, винахідником об'єкта інтелектуальної власності; право на авторське ім'я; право на захист репутації автора та ін.); 2) майнові права інтелектуальної власності – сукупність прав володіння, використання і розпорядження об'єктом ІС (наприклад: право на використання об'єкта інтелектуальної власності шляхом введення об'єкта ІВ в експлуатацію; право автора дозволяти або забороняти використання об'єкта інтелектуальної власності іншими особами, передача прав на об'єкти інтелектуальної власності у спадок тощо) [2].

Для захисту прав інтелектуальної власності, перш за все, необхідно цими правами володіти, а також мати документальне підтвердження своїх прав (патент, свідоцтво, ліцензійний договір тощо.). Існує дві форми захисту права інтелектуальної власності: – юрисдикційна; – неюрисдикційна. У разі юрисдикційної форми захисту, особа, права якої порушено, може звернутися за захистом своїх прав в спеціально уповноважені державні органи, наприклад, суд і ін. Тобто, захист прав інтелектуальної власності здійснюється із залученням державних органів. У разі неюрисдикційної форми захисту, особа, права якої порушено, самостійно здійснює дії по захисту своїх прав без залучення державних органів. Неюрисдикційна форма захисту є більш дешевою, однак, менш ефективною, ніж юрисдикційна [3].

Згідно з Цивільним кодексом України (п. 2 ст. 432) можливі наступні способи захисту прав інтелектуальної власності судом: – застосування невідкладних заходів щодо попередження порушення права інтелектуальної власності та збереження відповідних доказів; – припинення пропуску через митний кордон України товарів, імпорт яких експорт яких здійснюється з порушенням права інтелектуальної власності; – вилучення з цивільного обороту товарів, виготовлених або введених у цивільний оборот з порушенням права інтелектуальної власності – вилучення з цивільного обороту матеріалів та знарядь, які використовувалися переважно для виготовлення товарів з порушенням права інтелектуальної власності – застосування разового грошового стягнення замість відшкодування збитків за неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності; – опублікування в засобах масової інформації відомостей про порушення права інтелектуальної власності та зміст судового рішення щодо такого порушення [2].

Захист прав інтелектуальної власності в Україні є одним з найбільш проблемних питань, які потребують системних державних рішень – як на рівні уряду, так і на рівні парламенту. Україна входить в десятку країн, де права інтелектуальної власності дотримуються найгірше, і цей процес вимагає постійного моніторингу [3].

«Проблема України не в тому, що немає нового законодавства в сфері захисту прав інтелектуальної власності, а в тому, що існуюче законодавство, а воно цілком прийнятне, не виконується». Саме так вважає керівник торгово-економічного відділу Представництва ЄС в Україні Ніколас Бердж.

На думку експертів, створенню в Україні ефективної системи охорони інтелектуальної власності перешкоджають передусім недоліки правової системи країни. Досить значну роль зіграють і пануюча в суспільстві зневага до охорони прав інтелектуальної власності, відсутність належного інформаційного забезпечення діяльності в галузі охорони інтелектуальної власності. Низькі стандарти захисту

інтелектуальної власності в Україні багато в чому визначаються браком кваліфікованих фахівців у цій сфері, що вимагає досить великого обсягу специфічних знань [2].

У сукупності проблем охорони інтелектуальної власності в Україні найгострішими є такі проблеми: охорона комп'ютерних програм і баз даних (відзначили 65,3 % опитаних УЦЕПД експертів), захист від недобросовісної конкуренції (55,6 %), охорона знаків для товарів і послуг (товарних знаків) – 52,1 %, охорона виробників аудіовізуальної продукції – 50,0 %. Рівень піратства в Україні є одним з найвищих у Європі, включаючи цифровий його вид. Україна в своєму регіоні є ключовою країною для охорони прав інтелектуальної власності, оскільки в силу своїх географічних особливостей експортує піратську продукцію, особливо цифрову, на ринки країн Європейського союзу та країн СНД [1].

Отже, на даний час Україна, володіючи величезним науковим потенціалом, не здатна його раціонально застосувати і захистити права громадян на інтелектуальну власність. Головною проблемою, пов'язаною з цим, є, в першу чергу, високий рівень корупції в країні, а по-друге, слабка законодавча база в плані відповідальності за порушення закону в даній сфері. Однак, всі без винятку, аналітики стверджують що, закони, які зараз діють в країні, є сучасними і самодостатніми; також, є всі підстави вважати, що незабаром, при сприятливих умовах, Україна має хороші шанси зайняти гідне місце на світовій арені як одна з країн-борців за захист даних прав.

Список використаних джерел та літератури:

1. Актуальные проблемы современного развития Украины: социально-экономические, научно-технические и правовые аспекты / Материалы региональной научной конференции преподавателей, аспирантов и студентов высших учебных заведений. – Донецк : ДонНТУ, 2011. – С.131.

2. Охорона інтелектуальної власності в Україні / [Довгий С. О., Жаров В. О., Зайчук В. О. та ін.]. – К. : Форум, 2002. – 319 с.

3. Право інтелектуальної власності : академ. курс : [підруч. для студентів вищих навч. закладів] / [Підпригора О. А., Бутнік-Сіверський О. Б., Дроб'язко В. С. та ін. / за ред. О. А. Підпригори, О. Д. Святоцького]. – [2-ге вид.]. – К.: «ІнЮре», 2004. – 672 с.

Кваша Крістіна Олександрівна

студентка магістратури

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Поняття колективних угод та їх види в Україні

У світовій практиці було вироблено функціональний засіб досягнення соціального миру та консолідації в суспільстві. В першу чергу це партнерство соціальне на державному, галузевому та виробничому рівнях. Така система висуває на перше місце діалог, хоча б яким складним він не був, між профспілками, урядом та підприємцями. Така позиція є єдиним прогресивним варіантом в цивілізованому світі та стає альтернативою руйнівним страйкам, які все більше й більше ускладнюють економічний стан, посилюють розлад у суспільстві. На сучасному етапі становлення системи соціального партнерства, коли «одна з його сторін – підприємці – ще не